

Стародавня історія України

Питання.

1. Археологічна періодизація прадавньої історії.
2. Перші землероби та скотарі.
3. Трипільська культура.

За висновками вчених найдавніші люди на Землі з'явилися близько 3 млн. років тому, появу ж перших людей на території України дослідники відносять приблизно до 1 млн. років тому.

пітекантроп
(архантропи)

неандерталець
(палеоантропи)

кроманьйонець
(неоантропи)

Знання про спосіб життя, знаряддя праці і досягнення первісної людини ми одержуємо з археологічних розкопок.

Археологія – наука, яка вивчає минуле за речовими пам'ятками.

У межах території сучасної України первісне суспільство вчені співвідносять з археологічними періодами, виділеними залежно від матеріалу, з якого переважно виготовляли знаряддя праці.

<u>Кам'яний вік</u>	Палеоліт <i>(давній кам'яний вік)</i>	ранній	1 млн. – 150 тис. pp. тому
		середній	150 – 40 тис. pp. тому
		пізній	40 – 13 тис. pp. тому
	Мезоліт <i>(середній кам'яний вік)</i>	XI – VII тис. до н.е.	
	Неоліт <i>(новий кам'яний вік)</i>	VII – IV тис. до н.е.	
<u>Мідно-кам'яний вік (енеоліт)</u>		IV – III тис. до н.е.	
<u>Бронзовий вік</u>		III – I тис. до н.е.	
<u>Залізний вік</u>		I тис. до н.е. – V ст. н.е.	

НАЙДАВНІШЕ МИНУЛЕ УКРАЇНИ

Межа просування льодовика близько 100 тис. років тому

Природа 18 тис. років тому:

тундра

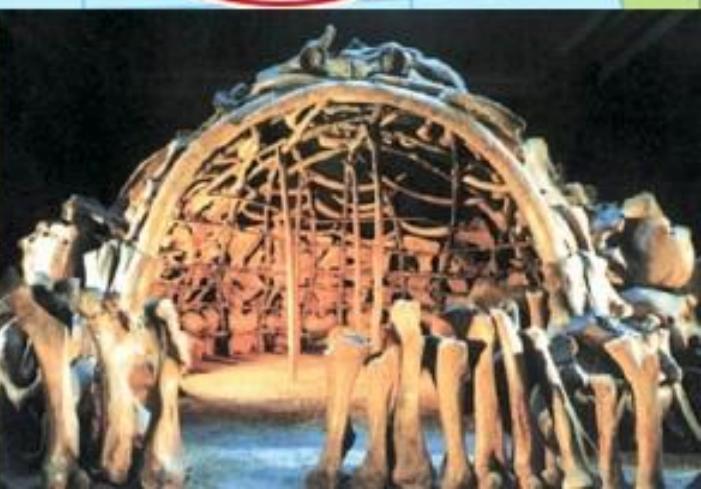
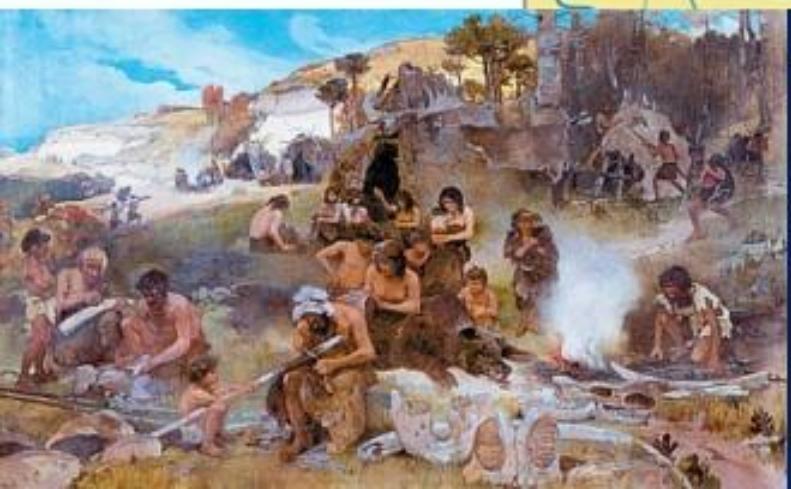
холодні степи

ліси

сучасна берегова лінія

▲ Місця знахідок видатних пам'яток кам'яного віку

▨ Найбільш заселені райони

Близько 35-40 тис. років тому з'являється кроманьйонець – людина сучасного типу, названа людиною розумною (*Homo sapiens*)

У мезоліті льодовик починає танути, формується сучасний клімат і ландшафт України

стадо

рід

плем'я

**неолітична
революція**

Перехід від привласнюючих форм господарювання (збиральництва, полювання, рибальства) до відтворюючих (землеробства, скотарства)

Поява землеробства і скотарства підштовхнула людей до винайдення першого штучного матеріалу – **кераміки** (випалена глина). З неї виготовляли різноманітний посуд для збереження зерна, молока й приготування страв. Виникли прядіння і ткацтво, з'явився ще один штучний матеріал – **тканина**.

Оскільки назви давніх народів не збереглися, вчені послуговуються умовними, користуючись поняттям археологічної культури.

Археологічна культура – це сукупність розташованих на значній території речових пам'яток, які датуються одним відрізком часу і мають спільні ознаки.

- буго-дністровська
- дунайська
- дніпро-донецька
- трипільська
- середньостогівська
та інші культури

Поступово скотарські племена відокремлюються від землеробських і в степових районах України переходят до кочового способу життя, а в межиріччі Бугу і Дністра виникає високорозвинута землеробська Трипільська культура

За часів енеоліту люди вже почали використовувати перший метал – мідь.

Яскравим представником доби енеоліту в Україні є давньоземлеробська **Трипільська культура** (за назвою с. Трипілля на Київщині, де в 1896 р. археолог **Вікентій Хвойка** відкрив і дослідив перше поселення цього народу).

Нині відомі сотні трипільських поселень у межах України, Молдови та Румунії. У IV – III тис. до н.е. племена “трипільців” займали велику територію від Карпат до Дніпра. Поблизу сіл Доброводи, Майданецьке й Тальянки (Черкаська область) знайдено трипільські протоміста – найбільші на той час в Європі.

Реконструкція зовнішнього вигляду трипільців

Житло та знаряддя трипільців

ПЕЧЕРА "ВЕРТЕБА"

Борщівський р-н, с. Більче-Золоте

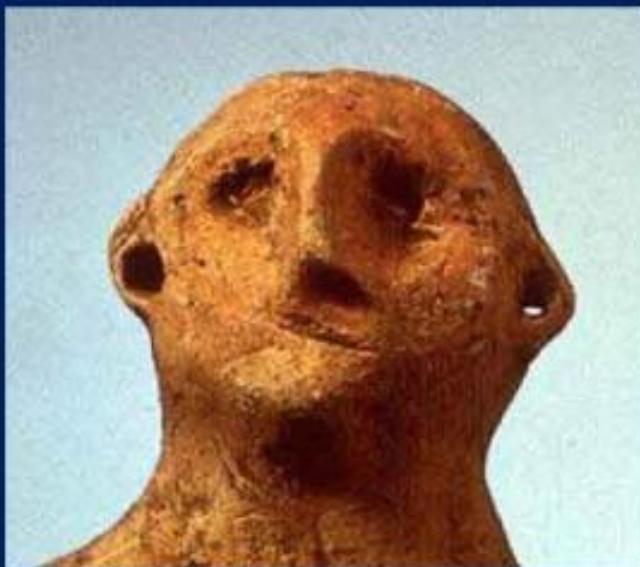

Посудина у вигляді упряжки биків.
Трипільська культура (кінець IV тис. до н.е.)

JeyNews

Численні людські фігурки свідчать, що у Трипільців був поширений культ жінки

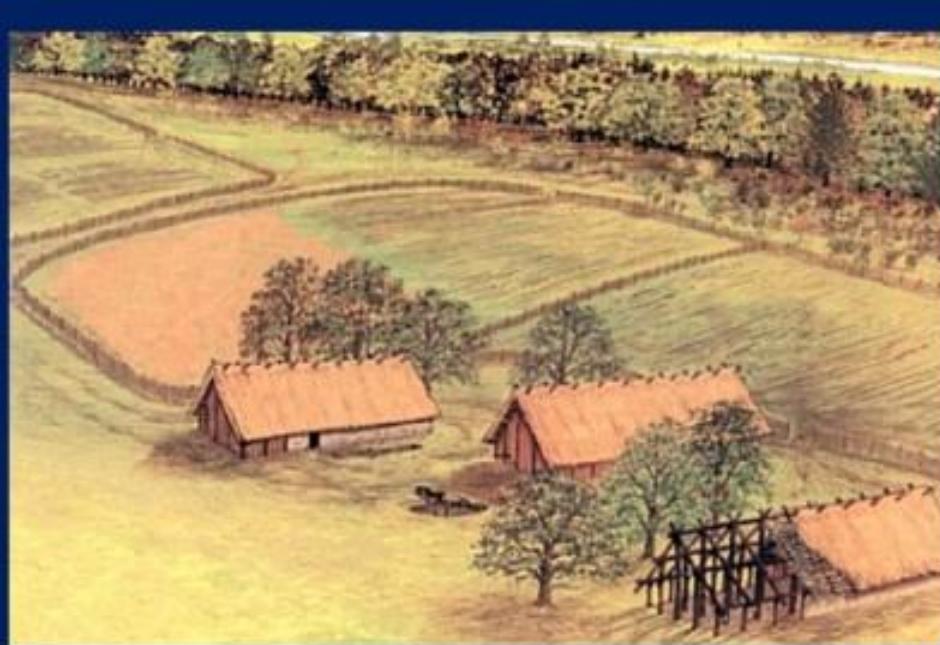

Тотем
з червоної
глини

Панорама трипільського протоміста

Будинки трипільців

© aratta-ukraine.com

PHOTO S.KAMSHYLN

Кам'яний вік остаточно змінюється віком металів наприкінці III тис. до н.е. з початком використання **бронзи** – першого штучного металу, отриманого людиною внаслідок сплаву міді й олова.

Ще більше зростає роль чоловіків – внаслідок чого матріархат поступово замінюється патріархальною організацією суспільства.

У степовій смузі України протягом доби бронзи існувало декілька археологічних культур, пов'язаних зі скотарями-індоєвропейцями

матріархат

патріархат

ДОБА БРОНЗИ І РАННЬОГО ЗАЛІЗА
на ТЕРІТОРІЇ УКРАЇНИ
(друга половина III – початок I тис. до н.е.)

Північні межі розселення:
племен скотарів доби бронзи:
племена ямної культури
(ХХІІІ – ХІІІ ст. до н.е.)
племена катакомбної культури
(ХІІІ – ХІІІ ст. до н.е.)
племена зрубної культури
(ХV – VIII ст. до н.е.)

Південні межі розселення
землеробських племен:
племена шнурової кераміки
(ХІІІ – ХІІІ ст. до н.е.)
племена тиринсько-комарівської
культури (ХV – ХІІІ ст. до н.е.)

Район розселення племен
богодухівської культури
(XI – IX ст. до н.е.)

Райони розселення племен
доби раннього заліза:
прадобінське племено
корноїльської культури
(IX – VII ст. до н.е.)
кіммерійці (X – VII ст. до н.е.)

Місця знаходок видатних
пам'яток

Переселення скіфів у
середині VII ст. до н.е.

В епоху бронзи
відбувся **перший суспільний поділ праці** – скотарство відокремилося від землеробства.
Починається і **другий – виділення ремесла в самостійну галузь господарства.**

Родова община змінюється сусідською, з'являється майнова нерівність.

Трипільські орнаменти

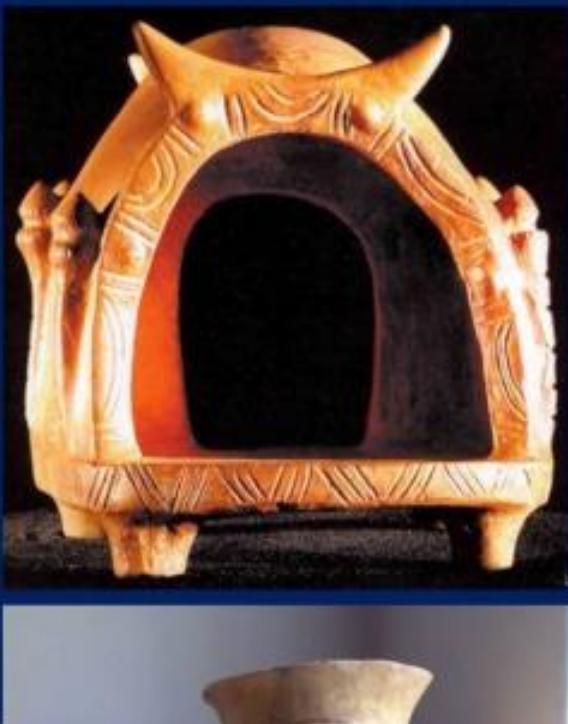
Труды XI Археологического съезда. Т. I.

Табл. XXVIII.

Къ статьѣ В. В. Хвойки.

Трипільська кераміка

Причини занепаду цієї культури у другій половині III тис. до н.е. до кінця не з'ясовані, найчастіше мова йде про внутрішню кризу внаслідок зниження врожайності та погіршення кліматичних умов та зовнішню загрозу зі степу з боку війовничих кочовиків.

